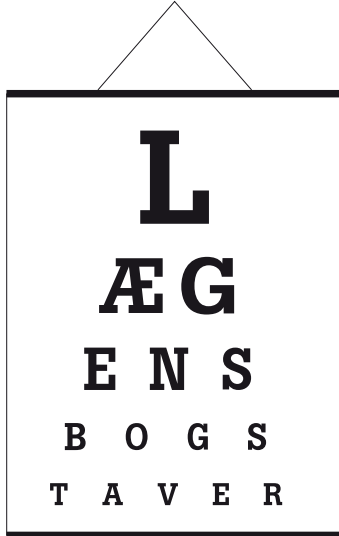

Laudrup kunne heller ikke forklare sig – hvorfor skal vi så?

Beskrivelse af vores profession er essentielt for samarbejdet med de andre aktører i sundhedsvæsenet.

Niels Saxtrup er en mand med mange talenter og en fortid som både hospitals-klovn og lægefaglig chef i DSAM. I sin faste klumme funderer han over stort og småt i almen praksis og over faget almen medicin.

En gang satte jeg mig for at lave en lærebog i undersøgelses- og journalteknik. Det er nemt, det er jo noget, jeg står med hver dag, så hvorfor er der ikke lavet en ordentlig bog om det, var mine tanker.

Sammen med min ene læsekammerat, Søren, gik vi i gang fra en ende af; hvor svært kunne det være?

Men det var det ikke lige til. Vi havde de unge mænds selvopfattelse og overmod, som er et tveægget sværd. Det var langt vanskeligere at forklare den viden og teknik, vi selv synes, vi for en god del selv mestrede.

Det er ikke vanskeligt at forklare, hvordan en journals struktur er; at anamnese skal komme før objektiv undersøgelse, og at vurdering og plan skal komme til sidst. Det er som at skrive en bageopskrift, hvad jeg i øvrigt heller ikke har prøvet.

Vanskelighederne opstår, når man skal beskrive, hvordan man faktisk gebærder sig; hvordan man belægger sine ord og sin form, hvordan man skal forberede sig til mødet med patienten, hvordan man tiltaler og lytter, og ikke mindst hvad man helt konkret gør, når man udfører en objektiv undersøgelse. Det viste sig f.eks. slet ikke at være så nemt at undersøge et knæ el-

ler et abdomen på skrift, som det var i virkeligheden.

Tavs viden

Begrebet tacit knowledge, tavs viden, beskriver det, der er svært at forklare med ord, men som er indlært viden. Man kan f.eks. godt skrive om, hvordan man navigerer med et sejlskip i modvind, eller hvordan man bygger en reol. Reglerne i fodbold er nemme at lære, men man kan ikke læse sig til at blive Messi eller Laudrup. Tavs viden opnås i praksis ved at gøre tingene igen og igen. Det forudsætter et miljø og en kultur, hvor det kan foregå; det forudsætter læremestre, f.eks. erfarne kolleger, en grad af tillid og tryghed, og naturligvis arbejdsomhed, ydmyghed og nysgerrighed.

Michael Laudrup skulle en gang på TV prøve at forklare sig gennem et klip, hvor han som angriber i FC Barcelona afdribler et Real Madrid-forsvar og scorer. Det var naturligvis umuligt at forklare. Det var tacit knowledge.

Teori

Sociologen Richard Sennett beskriver i sin bog *The Craftsman*, hvordan en håndværker har svært ved at forklare, hvad der er

god faglig kvalitet eller godt stykke arbejde. Man kan gøre det i helt overordnede termer, men det er, som om sproget ikke når langt nok, når man skal forsøge at forklare essensen. Kun mellem indforståede findes et sprog, hvor så meget tavs viden er fælles, at man ved, hvad hinanden mener. Det er nok derfor, der kun er meget få lærebøger for sejlere, murere og fodboldspillere. Man kan ikke sige, der er få lærebøger for læger, men langt de fleste af dem indeholder en teoretisk viden, som det kræver meget praktisk erfaring og supervision at kunne oversætte og bruge i virkeligheden.

Forskellige – og ens

Indadtil i professionen har vi, i hvert fald til en vis grad, en fælles forståelse af, hvad almen praksis' grundlag og metoder er. Vi er på trods af forskelligheder relativt enige om, hvad det vil sige at være praktiserende læge, og hvad det gode lægearbejde indebærer.

Vores måde at være organiserede på – i et stort sammenhængende både formelt (f.eks. DSAM, klynger, PLO, efteruddannelse osv.) og uformelt netværk – gør, at impulserne fra hinandens klinikker hele tiden er med til at lave en fælles konsensus, der giver os hver især en ramme, hvor vi kan drive vores lægegerning, som det passer os bedst. Vi er forskellige, men også meget ens.

Der kræves en forklaring

Det store spørgsmål er, hvordan vi forklarer for omverdenen, hvad det er, vi gør.

Staten og det omgivende samfund i øvrigt er både vores opdragsgivere, vores rammesættere, vores klienter, vores samarbejdspartnere og vores kunder.

Årene efter 2013 var en helt særlig tid. Netop staten og den offentlige administration bredt set satte et stort

spørgsmålstegn ved almen praksis' rolle. Det foregik på en måde, der var helt urimelig, og som vi kæmper med den dag i dag.

Men under alle lag af angreb og kritik lå et spørgsmål. Hvad var det egentlig, vi særligt kunne? Vi havde rigtigt svært ved at forklare det – både for os selv og omverdenen.

Vi følte os overløbet, mistænkeliggjort og uretfærdigt behandlet, men egentlig var kravet fra en senere sundhedsminister, Sophie Løhde, helt legitimt: Fortæl os, hvad det er, I kan byde ind med – og hvordan.

Sårbar- og hvad så?

Vi var alle harme, vrede og sårede, for vi synes jo som gruppe, at vi lavede et godt stykke arbejde. Men vi var sårbare, for vores samlede sprog for den hverdag, der var en selvfølgelighed for os, havde vi i alt for ringe grad.

Men sagen er, at vi faktisk ikke var særligt stærke til at forklare vores hverdag og vores egen opfattelse af vores fags værdier, indhold og form. Og spørgsmålet er, om ministeren ikke havde en rigtig god og rimelig pointe: man må kunne forklare sig for at kunne fastholde opdrag, privilegier og aftale med samfundet.

Søren og jeg slog ikke 7 fluer med et smæk. Vi sled os igennem og fik lavet en lærebog i 2000. Selvom vi syntes, vi havde styr på, hvad vi skrev om, var det svært alligevel. Forlaget antog den – og den blev udgivet.

Selvom det er en svær opgave, så bliver vi nødt til at udvikle et sprog, en teori for hvad det er, vi går og gør. For staten og borgerne skyld, men ikke mindst for vores egen skyld. Uklare teorier og beskrivelser af vores fag skal ikke igen være statens undskyldning for at køre os over. I 2013 handlede det ikke kun om, at vi – og andre fag – var for dårlige til at forklare os. Der var en dagsorden, der bundede i et dogme om stærk central og stats-

lig styring, herunder ledelse og kontrol helt ud i detaljen og krav om data som dokumentation for, hvad både vi og andre professioner foretager os, når vi er på arbejde.

New public management og afarter heraf vil dukke op igen, måske i nye klæder. Vores autonomi vil løbende blive udfordret, og vi må sørge for at holde faglighed, selvjustits egen bevidsthed om vores virke højt. Ellers vil 2013 ske igen. //

Løhde: Fokuser på, hvad I vil som gruppe

Sundhedsminister Sophie Løhde lagde i sin åbningstale på Lægedage i Bella Centeret i 2015 ikke skjul på, at de praktiserende læger er en uundværlig del af sundhedsvæsenet, og hun opfordrede dem til at »tage med på rejsen« – den rejse, der forestår frem mod et mere sammenhængende sundhedsvæsen.

Men samtidig holdt hun fast i kravet om, at praktiserende læger skal være bedre til at dokumentere, hvad der foregår i deres praksis.

»Jeres samarbejdspartnere skal vide, hvad I gør, og hende kvaliteten af det, I gør,« sagde Sophie Løhde fra talerstolen og tilføjede senere, at det var både legitimt og nødvendigt, at offentlige myndigheder har adgang til data fra praktiserende læger.

Og så kom hun med en klar besked til lægerne:

»Fokuser mere på, hvad I vil som samlet gruppe og mindre på det, I ikke vil. I vil blive overrasket over, hvor meget indflydelse I kan få,« sagde Sophie Løhde i sin første åbningstale på Lægedage. (Dagens Medicin 10. november 2015)